

**НАУКОВА БІБЛІОТЕКА
ДЕРЖАВНОГО ПОДАТКОВОГО УНІВЕРСИТУ**

**1 ЧЕРВНЯ МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ ЗАХИСТУ ДІТЕЙ
РЕКОМЕНДАЦІЙНИЙ СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ**

Ірпінь 2023

«Міжнародний день захисту дітей» (англ. «International Children's Day») – святкується щорічно 1 червня. Був заснований в листопаді 1949 у Парижі рішенням сесії Ради Міжнародної демократичної федерації жінок. Вперше «Міжнародний день захисту дітей» відзначався в 1950-му році в 51 країні світу. ООН підтримала цю ініціативу й оголосила захист прав, життя і здоров'я дітей одним з пріоритетних напрямків своєї діяльності.

«День захисту дітей» в Україні з'явився в 1998 році, після того, як 30 травня «на підтримку ініціативи Міністерства України у справах сім'ї та молоді, Всеукраїнського комітету захисту дітей, Національного фонду соціального захисту матерів і дітей «Україна – дітям» та інших громадських організацій», в Києві, президент України Леонід Кучма підписав Указ N 568/98 «Про день захисту дітей» яким наказував відзначати його в Україні щорічно 1 червня.

Офіційним символом Міжнародного дня захисту дітей є спеціальний прапор. На зеленому тлі, що символізує гармонію і родючість, навколо Земної кулі зображено 5 фігурок людей. Ці фігурки символізують єдність усіх рас і народів, а зображення Землі - символ спільної домівки.

У день захисту дітей у багатьох країнах відбуваються мітинги, автопробіги і молебні проти абортів. 1 червня також масово збирають гроші на лікування онкохворих дітей. Цього дня світова спільнота закликає зупинити домашнє насильство, проводить освітні кампанії для дітей з інформацією про те, куди вони можуть звернутися у разі утиску їхніх прав. Але попри всю серйозність цієї дати, свято не обходиться і без розважальної складової.

В Україні цього дня відбувалися різноманітні заходи та благодійні акції, концерти, змагання, конкурси, лекції, виставки, демонстрація фільмів, виступи артистів та аніматорів.

У Міжнародний день захисту дітей

*бажаємо кожній дитині, мирного неба над головою,
здійснення мрій, веселих та надійних друзів,
безтурботного дитинства.*

*Нехай дитячі посмішки освітлюють нашу планету,
і кожен з її маленьких мешканців буде здоровим,
щасливим, зігрітим любов'ю рідних сердець!*

Офіційні документи

Україна. Верховна Рада. Про стан соціального захисту дітей та невідкладні заходи, спрямовані на захист прав дитини в Україні : Постанова Верховної Ради України від 17 січня 2020 р. № 483-IX // Голос України. – 2020. – 4 лют., № 21. – С. 6. – Режим доступу: <http://www.golos.com.ua/article/327110>

У зв'язку з накопиченням проблемних питань у сфері забезпечення та захисту прав дитини, виникненням нових викликів, пов'язаних із збройним конфліктом на сході України, безсистемним реформуванням базових процедур та структур, завдання яких полягає у забезпеченні та дотриманні прав дітей, які становлять шосту частину українського соціуму

Україна. Президент. Про деякі питання забезпечення прав та законних інтересів дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, розвитку та підтримки сімейних форм виховання дітей : Указ Президента України від 30 вересня

2019 р. № 721/2019 // Офіційний вісник Президента України. – 2019. – 7 жовт., № 21. – С. 15–16. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/7212019-29821>

Україна. Президент. Про невідкладні заходи щодо покращення здоров'я дітей : Указ президента України від 7 грудня 2019 р. №894/2019 // Офіційний вісник Президента України. – 2019. – 20 груд., № 26. – С. 26. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/8942019-30949>

З метою забезпечення додержання конституційних гарантій з охорони дитинства, реалізації права дітей на безпечне для життя і здоров'я середовище, збереження та зміцнення здоров'я підростаючого покоління.

Україна. Кабінет Міністрів. Деякі питання соціального захисту дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, у тому числі таких, що можуть загрожувати їх життю та здоров'ю. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/deyaki-pitannya-adnih-zhittyevih-obstavinah-u-tomu-chisli-takih-shcho-mozhut-zagrozhuvati-yih-zhittyu-ta-zdorovyu> : Постанова КМ України від 3 жовтня 2018 р. № 800 // Урядовий кур'єр. – 2018. – 10 жовт., №190. – С. 10–12.

Прийнятою постановою передбачено забезпечення реалізації комплексних заходів щодо захисту прав та інтересів дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, зміну підходів до їх виявлення, ведення обліку та організації допомоги, а також уникнення дублювання функцій відповідних суб'єктів, що сприятиме підвищенню оперативності та якості заходів і їх спрямуванню на забезпечення найкращих інтересів дітей. Також визначено обов'язки різних органів та структур щодо виявлення, взаємоінформування та організації надання допомоги дітям, які перебувають у складних життєвих обставинах, зокрема постраждалим від жорстокого поводження і тим, життю або здоров'ю яких загрожуює небезпека. Упроваджується прийняття рішень про негайне відібрання дітей у батьків або осіб, які їх замінюють, на підставі чіткого інструменту - оцінки рівня безпеки дитини.

Про утворення Координаційного штабу з питань захисту прав дитини в умовах воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України « від 17.03.2022 № 302. : із змінами та допов. від 10.03.2023 № 217. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/302-2022-%D0%BF#Text>

Книги

Захист дітей, які потребують особливої уваги суспільства : статист. зб. : [за 2014–2017 рр.] / Держ. служба статистики України. – Київ, 2018. – 76 с. Режим доступу :

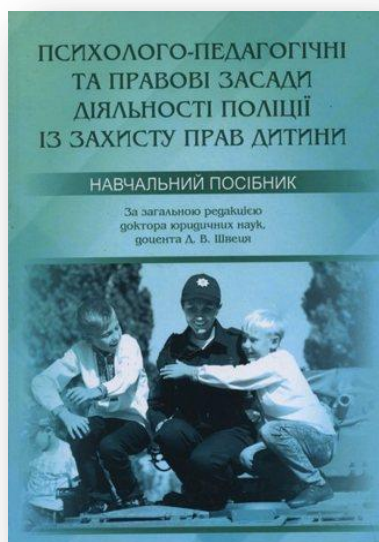
https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/07/zb_zdpus_2017.pdf

У статистичному збірнику вміщено інформацію про становище соціально незахищених, знедолених дітей. При підготовці даного збірника використовувались як дані державних статистичних спостережень, так і адміністративні дані Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства соціальної політики України, Міністерства молоді та спорту України, Міністерства юстиції України, Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції України, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України, Пенсійного фонду України.

Правовий захист прав дітей та підлітків і безпечний інформаційний простір : навч. посіб. / В. М. Стешенко ; [Co-funded by the Tempus programme of the European Union]. – Харків : Лисенко І. Б., 2019. – 386 с. – Режим доступу: https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/msc_7_copy.pdf

Навч. посіб. ґрунтується на міжнародно-правових актах універсального та регіонального характеру, а також на актах національного законодавства України про захист дітей та підлітків.

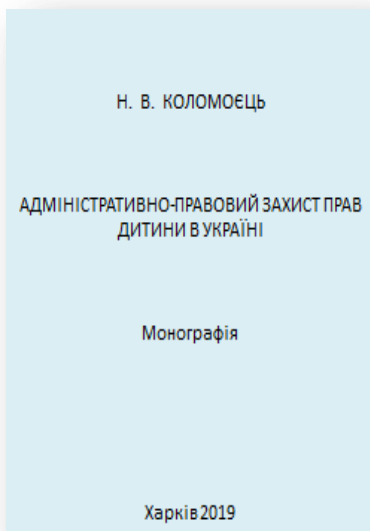
Психолого-педагогічні та правові засади діяльності поліції із захисту прав дитини : навч. посіб. / [Д. В. Швець та ін.] ; за заг. ред. Д. В. Швеця ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2020. – 283 с.

У навчальному посібнику висвітлено матеріал, що відображає сучасний стан питань щодо психолого-педагогічних та правових аспектів захисту прав дітей, особливостей реагування і профілактики злочинів проти дитинства та злочинів неповнолітніх. Для курсантів і студентів, психологів та науково-педагогічного складу закладів вищої освіти МВС, практичних психологів, працівників підрозділів ювенальної превенції, патрульної поліції, дільничних офіцерів поліції та всіх, хто цікавиться діяльністю поліції із захисту прав дитини.

Гонсалес К. Цілуйте мене міцно. Як виховувати дітей з любов'ю / К. Гонсалес ; [пер. з ісп. Н. Костенко ; літ. ред. Г. Луценко ; наук. ред. : Н. Фельбаба, О. Фомічова]. – Дніпро : Смакі, 2021. – 235 с.

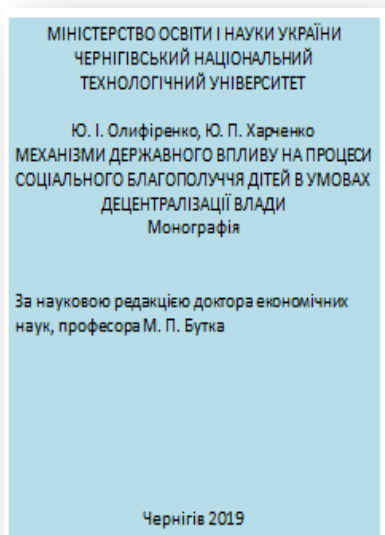
Книга написана на захист дитини. На її сторінках доктор Карлос Гонсалес опонує так званим фахівцям, які знають, як виховувати дітей, домагаючись від них хорошої поведінки. Автор показує, що наша мета як батьків полягає не в тому, щоби привчити дітей до ідеальної дисципліни і прищепити їм низку корисних навичок, а в тому, щоб задовольнити їхню природну потребу в прив'язаності, в емоційному і фізичному контакті. У книзі детально розглядаються питання, які часто турбують молодих батьків: чому малюки просяться на руки, чому вони не люблять спати одні, коли ж дитина стане самостійною, чи потрібно хвалити і карати дітей, чи варто віддавати дитину в дитячий садок, що таке соціалізація і багато інших.

Коломоєць Н. В. Адміністративно-правовий захист прав дитини в Україні : монографія / Н. В. Коломоєць. – Харків : Панов А. М., 2019. – 351 с.

У монографії розкрито питання щодо змісту та сутності адміністративно-правового захисту прав дитини в Україні. Охарактеризовано методологічні засади його реалізації та етапи формування. Розглянуто систему суб'єктів адміністративно-правового захисту прав дитини в Україні та вироблено напрямки оптимізації їх діяльності. Окрему увагу було присвячено питанням діяльності органів Національної поліції як суб'єктів захисту прав дитини в Україні. У висновках сформульовані шляхи удосконалення адміністративно-правового

захисту прав дитини в Україні. Для наукових, науково-педагогічних, педагогічних та соціальних працівників, державних службовців, аспірантів, ад'юнктів, студентів, слухачів, курсантів та інших здобувачів вищої освіти, а також усіх тих, хто цікавиться проблемами адміністративно-правового захисту прав дитини.

Олифіренко Ю. І. Механізми державного впливу на процеси соціального благополуччя дітей в умовах децентралізації влади : монографія / Ю. І. Олифіренко, Ю. П. Харченко ; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. М. П. Бутка ; Чернігів. нац. технол. ун-т. – Чернігів : ЧНТУ, 2019. – 291 с. – Режим доступу :

http://ir.stu.cn.ua/bitstream/handle/123456789/18618/%D0%9E%D0%B%D0%B8%D1%84%D1%96%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%2C%20%D0%A5%D0%B0%D1%80%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%9C%D0%9E%D0%9D%D0%9E%D0%93%D0%A0%D0%90%D0%A4%D0%86%D0%AF%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%B4%D1%80%D1%83%D0%BA%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%80%D0%B5%D0%B4.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Монографія присвячена оцінюванню стану соціального благополуччя дітей в Україні, аналізу державних механізмів соціально-правового захисту дітей, основних причин безпритульності, бездоглядності, соціального сирітства дітей та визначенню шляхів модернізації державних механізмів соціально-правового захисту дітей в умовах децентралізації владних повноважень. Видання розраховане на фахівців у галузі публічного управління, регіонального управління, місцевого самоврядування, науковців, викладачів, аспірантів, докторантів, магістрів і студентів.

Соціально-правовий захист дітей в Україні : монографія / [Б. І. Андрусишин та ін.] ; за ред. Б. І. Андрусишина ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2017. – 263 с.

Монографічне дослідження є акумуляцією найбільш проблемних питань у сфері забезпечення прав і свобод дитини. Перший розділ присвячено історико-правовим аспектам захисту прав дитини в Україні.

Автори акцентують увагу на основних проблемах сучасного стану прав дитини на території України ; становленні прав дитини на території України в контексті європейського розвитку; понятті прав, свобод, інтересів дитини та принципах їх правового захисту. Наступний розділ розкриває проблеми захисту дітей з особливими проблемами. Результати цієї праці стали суттєвим внеском у створення фундаменту для нового суспільства в Україні.

Захист дитини від насильства та жорстокого поводження: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 3 черв. 2021 р., Київ / [редкол. : В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін.] ; Нац. акад. внутр. справ. – Київ, 2021. – 183 с. – Режим доступу :

<https://www.naiiu.kiev.ua/images/news/img/2021/06/pr11.pdf>

Жорстоким поводженням з дитиною є будь-які форми насильства: домашнє насильство, булінг, втягнення дітей у

злочинну діяльність, жебрацтво, продаж дітей і різні форми експлуатації, зокрема трудової та сексуальної тощо. Найвразливішими є діти, які опинилися в складних життєвих обставинах. Такі обставини можуть бути пов'язані з хворобою дитини, психічними та поведінковими розладами, проживанням і вихованням у сім'ях, де батьки неналежно виконують свої обов'язки, безпритульністю, залученням до важкої праці, схилянням до шкідливих звичок, зокрема вживання алкоголю, тютюнових виробів чи наркотиків, сучасними ризиками в цифровому середовищі. Всі ці проблеми були розглянуті на цій конференції.

Лубенець І. Г. Насильство (булінг) у шкільному середовищі: кримінологічна характеристика та заходи запобігання : монографія / І. Г. Лубенець ; Держ. наук.-дослід. ін-т МВС. – Київ, Харків : Мачулін, 2019. – 276 с.

Монографія присвячена комплексному кримінологічному дослідженню явища насильства (булінгу) серед учнів закладів загальної середньої освіти. Запропоновано комплекс загально соціальних, спеціально-кримінологічних та індивідуальних заходів запобігання шкільному насильству (булінгу), обґрунтовано практичні пропозиції й рекомендації щодо вдосконалення вітчизняного законодавства.

Захист прав дітей в умовах війни : зб. матер. круглого столу : до 110-річчя Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, 17 травня 2022 р., м. Вінниця. – Вінниця, 2022. – 90 с. – Режим доступу: <http://ippi.org.ua/zakhist-prav-ditei-v-umovakh-viini>

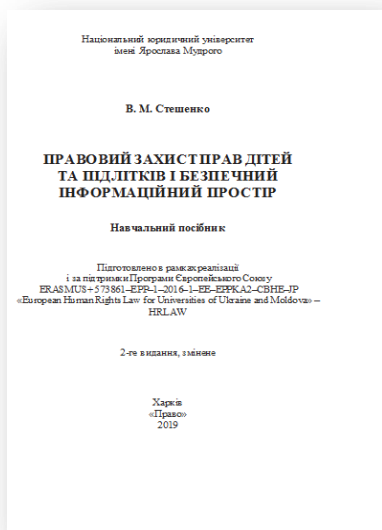
Збірник матеріалів друкується за результатами роботи круглого столу Захист прав дітей в умовах війни. У збірнику висвітлено актуальні проблеми захисту прав дітей, що живуть у зоні бойових дій. Приділено увагу питанням соціально-правового захисту прав внутрішньопереміщених дітей та захисту прав дітей України за кордоном. Видання розраховане на науковців, науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, суддів, адвокатів, правників, усіх, хто цікавиться проблемою забезпечення захисту прав дітей, зокрема в умова воєнного стану.

Опольська Н. М. Права дитини в Україні : монографія / Н. М. Опольська ; Вінниц. нац. аграрний ун-т. – 2-ге видання, перероб. та допов. – Вінниця, 2019. – 289 с. – Режим доступу:

<http://repository.vsau.org/getfile.php/22618.pdf>

Монографію присвячено аналізу історико-правових засад і практичних проблем забезпечення прав і свобод дитини в Україні. Окреслено основні етапи формування концепції забезпечення прав і свобод дитини. Охарактеризовано вплив християнської релігії на становлення прав дитини. Проведено систематизацію критеріїв класифікації прав і свобод дитини. Проаналізовано поняття та структуру механізму забезпечення прав і свобод дитини, визначено критерії його ефективності. Охарактеризовано правовий статус дітей, які постраждали внаслідок проведення операції об'єднаних сил. Проаналізовано зміни до законодавства про охорону дитинства у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Визначено основні умови протидії булінгу в закладах освіти. Праця становитиме інтерес для науковців, студентів, вчителів а також кола читачів, які цікавляться питаннями захисту прав і свобод дитини.

Стешенко В. М. Правовий захист прав дітей та підлітків і безпечний інформаційний простір : навч. посіб. / В. М. Стешенко ; Нац. юридичний ун-т імені Ярослава Мудрого. 2-ге вид., змінені. – Харків : Право, 2019. – 392 с.

Наведено докладний аналіз норм універсального міжнародного права, права Ради Європи і національного законодавства України про правовий захист прав дітей та підлітків. Висвітлено права та обов'язки батьків, опікунів і піклувальників щодо дітей, питання усиновлення, правові механізми захисту прав дітей та підлітків в Україні. Розглянуто міжнародний досвід щодо захисту прав дітей та підлітків. Містить глосарій, де наведено близько 200 легальних визначень із міжнародних договорів, законів України і підзаконних актів, що регулюють правовий захист прав дітей та підлітків.

Статті

Гончарова Є. Почути голоси дітей / Є. Гончарова // Український тиждень. – 2020. – № 31. – С. 48–49.

Подано розповідь засновниці благодійного фонду «Голоси дітей» Олени Розвадовської про досвід допомоги дітям, які тією чи іншою мірою постраждали в результаті бойових дій та живуть поруч з війною на Сході України.

Севрюкова І. Ф. Проблеми захисту майнових прав дитини при поділі спільної сумісної власності подружжя / І. Ф. Севрюкова // Альманах права. – 2018. – № 9. – С. 462–467.

Розглянуто проблемні питання захисту майнових прав дитини, що виникають при застосуванні деяких положень сімейного

законодавства. Зокрема, це стосується застосування ч. 3 ст. 70 Сімейного кодексу України, згідно з якою суд може відступити від рівності часток при поділі майна подружжя

Коломоєць Н. Приймальники-розподільники для дітей: основні виклики сьогодення / Н. Коломоєць // Право і Безпека. – 2019. – № 1. – С. 41–46.

З'ясовано правовий статус приймальників-розподільників для дітей як суб'єктів, уповноважених на застосування заходів впливу щодо неповнолітніх. Визначено головні проблемні питання, які виникають у процесі їх правореалізаційної практики.

Дакал А. В. Проблематика захисту прав і законних інтересів дитини: європейські стандарти та практичний досвід / А. В. Дакал // Інвестиції: практика та досвід. – 2019. – № 22. – С. 100–106.

Розглянуто європейські стандарти прав дітей та механізми їх реалізації в окремих країнах Європейського Союзу, де існує 4 моделі інституту омбудсмена з прав дитини. А саме: парламентського інституту, президентського, самостійного державного органу та громадської організації. Незалежно від моделі правового статусу, омбудсмен має приблизно однакові функції та повноваження. Зроблено висновок щодо необхідності подальшої імплементації в Україні міжнародних стандартів та кращого європейського досвіду державного захисту дітей, гарантування їх невід'ємних прав та законних інтересів як стратегічного чинника демократичного державотворення.

Війна відбирає в дітей дитинство // Урядовий кур'єр. – 2019. – 27 листоп. (№ 228). – С. 2.

Йдеться про виступ Уповноваженої Верховної Ради України (ВР України) з прав людини Людмили Денісової на міжнародній конференції «Забезпечення прав дитини в умовах збройного конфлікту», яка відбулася в Києві і була присвячена 30-річчю Конвенції Організації Об'єднаних Націй (ООН) про права дитини.

Дакал А. В. Джерелознавчий аналіз проблематики захисту прав дитини в українському державотворчому дискурсі / А. В. Дакал // Інвестиції: практика та досвід. – 2019. – № 19. – С. 68–75.

Досліджено систематизацію наукових публікацій українських дослідників за останні 10–15 років, в яких під різними ракурсами розглядається актуальна наукова та соціально-політична проблема державного захисту дітей, гарантування їх прав та законних інтересів. Встановлено, що тотальне переважання таких досліджень у річищі юридичних наук, весь масив публікацій з проблематики захисту прав дитини можна умовно поділити на сім основних кластерів: міжнародний, понятійно-категоріальний, нормативно-правовий, державної політики та механізмів, морально-етичний, соціально-педагогічний та історичний. Подано короткий аналіз наукового доробку найбільш характерних дослідників-представників кожного з цих кластерів. Зроблено висновок щодо подальшого вивчення та розвитку проблематики державного захисту дітей, гарантування їх невід’ємних прав та законних інтересів як важливого стратегічного чинника подальшого перспективного демократичного державотворення в Україні.

Глиняна К. Міжнародні стандарти охорони та захисту житлових прав та законних інтересів дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування / К. Глиняна // Юридичний вісник. – 2019. – № 2. – С. 44–48.

Проаналізовано проблеми, пов’язані із правом власності на житло дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, та рекомендації щодо цих питань, які визначаються в міжнародно-правових актах.

Зобов’язання держави у сфері забезпечення прав дитини / Ю. С. Завгородня // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2020. – № 1. – С. 27–32.

Наголошено на необхідності пізнання прав дитини через зобов’язання держави. Звернуто увагу на відсутність у межах вітчизняної правової доктрини комплексних досліджень прав дитини через парадигму західної правової культури

Проблематика захисту прав і законних інтересів дитини: європейські стандарти та практичний досвід / А. В. Дакал // Інвестиції: практика та досвід. – 2019. – № 22. – С. 100–106.

Розглянуто європейські стандарти прав дітей та механізми їх реалізації в окремих країнах Європейського Союзу, де існує 4 моделі інституту омбудсмена з прав дитини. А саме: парламентського інституту, президентського, самостійного державного органу та громадської організації. Незалежно від моделі правового статусу, омбудсмен має приблизно однакові функції та повноваження. Зроблено висновок щодо необхідності подальшої імплементації в Україні міжнародних стандартів та кращого європейського досвіду державного захисту дітей, гарантування їх невід'ємних прав та законних інтересів як стратегічного чинника демократичного державотворення

Експлікація напрямків удосконалення державної політики щодо захисту прав дітей в умовах децентралізації влади в Україні / А. В. Авдєєва // Публічне управління та митне адміністрування. – 2022. – № 4. – С. 15–22.

Актуальність дослідження зумовлено тим, що держава має гарантувати кожній дитині охорону та захист прав, свобод і законних інтересів. У межах проведеного дослідження встановлено, що захист дітей залежить від їхньої категорії: 1) діти-біженці, діти-шукачі притулку, діти без супроводу дорослих, внутрішньо переміщені діти, діти-мігранти; 2) діти, які стали об'єктами торгівлі дітьми, контрабанди та викрадення; 3) діти, які були об'єктами сексуальної експлуатації та сексуального насильства; 4) діти, які стали об'єктами економічної експлуатації, включаючи дитячу працю; 5) діти, які живуть або працюють на вулиці; 6) діти, які вступили у конфлікт із законом. З'ясовано, що в Україні до повномасштабної війни проти неї актуальним питанням було надання захисту дітям з інших країн походження та паралельно власним українським дітям. Проте з 2022 р. одним із найбільш важливих питань є захист внутрішньо переміщених дітей-українців.

Капітан О. Правові особливості державної соціальної політики у сфері захисту прав дітей / О. Капітан // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки. – 2021. – Т. 8, № 3. – С. 151–159.

У статті розкрито правові особливості державної соціальної політики у сфері захисту прав дітей. Відзначено, що державна соціальна політика щодо питань сім'ї та дітей є одним із основних

напрямів загальнодержавної політики держави, що передбачає характерологічну діяльність органів державної влади, місцевого самоврядування й суспільних інституцій стосовно формування визначальних завдань та принципів соціального захисту сім'ї і дітей. Наголошується на тому, що здійснення оперативної соціальної держави потребує формування дієвого механізму, ефективного концептуального базису державної соціальної політики щодо питань сім'ї та дітей. Втім, велика кількість нормативно-правових актів, які мають різну юридичну силу, їх суперечність, роз'єднаність, високий рівень динамічності, постійне виникнення нових норм, які значно ускладнюють зміст та структуру правової основи досить негативно впливають на розвиток державної соціальної політики щодо питань сім'ї та дітей. Визначено, що нині в Україні основною проблемою державної соціальної політики щодо питань сім'ї та дітей є відсутність комплексного державно-правового підходу, а також низький рівень фінансових ресурсів, що спрямовуються на реалізацію державної політики у цій сфері.

Роль громадських організацій у захисті прав дітей/ Н. В. Хмелевська // Економіка. Фінанси. Право. – 2022. – № 8. – С. 10–14.

Проаналізовано роль та значення громадських організацій у захисті прав дітей. На прикладах кількох громадських організацій показано їх мету створення, роботу, проекти, над якими вони працювали, їх результати та практичне значення для дітей. Розглянуто основні напрями діяльності громадських організацій у сфері захисту прав дитини, показано їх неоціненну роль та результати роботи, які свідчать про реальну допомогу дітям в Україні. У тісній співпраці державних органів з громадськими організаціями можна досягти найкращих результатів у підтримці дітей та їх захисті.

Даниленко Т. Батьківський кіднепінг, або сумна буденність роботи адвокатів у Family Law / Т. Даниленко // Юридична газета. – 2022. – 14 лют.

За словами автора, щороку в Україні стрімкими темпами зростає кількість судових справ, пов'язаних з так званим батьківським кіднепінгом, або викраденням, переховуванням

дитини одним з батьків. Якщо раніше серед сімейних спорів переважали справи про стягнення аліментів та поділ майна подружжя, то з кожним роком набирають обертів судові процеси щодо відібрання дитини та повернення одному з батьків, а також щодо визначення місця проживання дитини. Така ситуація стала розповсюдженим явищем серед подружніх пар, котрі перебувають у процесі розлучення. Значний відсоток таких пар не можуть знайти варіантів спільної опіки над дітьми. Зазначено, що очевидною є необхідність перегляду пріоритетів державної політики у сфері охорони дитинства, впровадження успішних підходів зі світової практики захисту прав дітей, які спрямовуються на створення умов для виховання та розвитку дітей у сім'ї або середовищі, максимально наближеному до сімейного

Борисюк І. Є. Конвенції ради Європи та законодавство України у сфері захисту прав дитини: проблеми співвідношення / І. Є. Борисюк // *Правова позиція*. – 2021. – № 2. – С. 69–73.

Досліджено конвенційний механізм Ради Європи щодо захисту прав дітей. Зосереджено увагу на відповідності законодавства України у сфері прав дитини стандартам Ради Європи. Підтверджено, що значну частину своєї діяльності Рада Європи спрямовує на підтримку, розвиток і захист прав дитини. Проаналізовано шість конвенцій Ради Європи, присвячених власне дітям. Європейська конвенція про правовий статус дітей, народжених поза шлюбом, і національне законодавство визнають, що відмінностей у правовому статусі дитини, народженої поза шлюбом, і дитини, народженої в шлюбі, немає. Європейська конвенція про визнання та виконання рішень стосовно опіки над дітьми та про поновлення опіки над дітьми «дитиною» визнає особу будь-якого громадянства, що не досягла 16-ти років і не має права самостійно вирішувати стосовно місця свого проживання. Згідно із законодавством України дитиною вважається особа, яка не досягла 18-ти років, але місце проживання дитини може визначатися нею самою, якщо вона досягла 14-ти років. Ратифікуючи Європейську конвенцію про здійснення прав дітей, Україна визначила не три, а набагато ширший перелік справ, на які поширюється дія цієї конвенції

Кузніченко С. О. Нормативно-правове регулювання захисту прав дитини Національною поліцією України / С. О. Кузніченко // Право і суспільство. – 2021. – № 1. – С. 93–98.

Розглянуто нормативно-правові акти щодо захисту прав дитини Національною поліцією України з використанням нормативно-правових документів вітчизняного та міжнародного законодавства, ратифікованого Верховною Радою України.

Бондар М. Уряд взявся за вдосконалення системи захисту прав дитини / М. Бондар // Юридичний вісник України. – 2021. – 28 трав. – 10 черв., № 20/21. – С. 2–3.

Зазначено, що Кабінет Міністрів України ухвалив комплекс рішень, спрямованих на посилення соціального захисту сімей з дітьми, підтримку дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа та побудову ефективної системи дотримання прав дітей за умов децентралізації. Зокрема, передбачено підвищення рівня державної підтримки сімей з дітьми. Йдеться також про розмежування функцій державних органів влади та органів місцевого самоврядування (ОМС) з питань захисту прав дітей.

Байдарова О. Як побудувати дієву модель професійних компетентностей фахівців сфери захисту прав та інтересів дітей в Україні? / О. Байдарова // Вісник академії праці, соціальних відносин і туризму. – 2019. – № 1. – С. 42–59.

Розглянуто застосування компетентнісного підходу для розробки програм навчання практиків сфери захисту прав та інтересів дітей в Україні.

Глиняна К. Міжнародні стандарти охорони та захисту житлових прав та законних інтересів дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування / К. Глиняна // Юридичний вісник. – 2019. – № 2. – С. 44–48.

Проаналізовано проблеми, пов'язані із правом власності на житло дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, та рекомендації щодо цих питань, які визначаються в міжнародно-правових актах.

Завальнюк В. Вік людини як антропологічний фактор / В. Завальнюк // Юридичний вісник. – 2016. – № 3. – С. 5–9.

Обґрунтовано важливість формування ювенальної політики, розкрито основні принципи захисту прав та інтересів дітей, а також визначено проблемні аспекти захисту осіб похилого віку.

Завгородня Ю. С. Зобов'язання держави у сфері забезпечення прав дитини / Ю. С. Завгородня // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2020. – № 1. – С. 27–32.

Наголошено на необхідності пізнання прав дитини через зобов'язання держави. Звернуто увагу на відсутність у межах вітчизняної правової доктрини комплексних досліджень прав дитини через парадигму західної правової культури.

Байдарова О. Як побудувати дієву модель професійних компетентностей фахівців сфери захисту прав та інтересів дітей в Україні? / О. Байдарова, О. Карагодіна, П. Кликова // Вісник академії праці, соціальних відносин і туризму. – 2019. – Вип. 1. – С. 42–59.

Обґрунтовано можливість використання як взірця моделі, розробленої Інститутом соціальних послуг, штат Огайо, США. Продемонстровано, що побудова моделі «базових» компетентностей, універсальних для всіх «ключових» гравців системи захисту інтересів та прав дітей в Україні, утруднена міжсекторальними бар'єрами й застарілими визначеннями у чинних законодавчих документах, які не відповідають міжнародним стандартам соціальної роботи. Напрацьовано сім тематичних блоків компетентностей, обговорено та скориговано їх наповнення компетенціями (знаннями та навичками), визначено перспективи подальших дій – дискутування моделі в широкому професійному колі, доопрацювання групою експертів, визначення кроків щодо її апробації.

Котляр А. Долі на експорт-2? : міжнародне всиновлення – спрощувати, стримувати, забороняти? / А. Котляр // Дзеркало тижня. – 2019. – 23–29 лист., № 45. – С. 11. – Режим доступу: <https://dt.ua/SOCIUM/doli-na-eksport-2-330589.html>

Указ президента №721/2019 від 30.09. 2019 р. «Про деякі питання забезпечення прав і законних інтересів дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківської опіки, розвитку та підтримки сімейних форм виховання», де пункт номер один – міжнародне всиновлення і приєднання України до Гаазької конвенції. Поки українці шукають відсутні можливості пройти навчання для всиновлення, дітей максимально відкрили для всиновлення іноземцями. Такою є сімейна й демографічна політика.

Чорна С. Пріоритет держави – щаслива дитина, заможна родина/ Чорна С. // Голос України. – 2019. – 27 вер. (№185). – С. 1–2. – Режим доступу: <http://www.golos.com.ua/article/322130>

Сім'я – це державний пріоритет. Пріоритет – щаслива дитина і заможна родина. Про те, як зробити щасливою кожен українську дитину і, зокрема сиріт та позбавлених батьківського піклування, йшлося на засіданні Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики. На зустріч з очільниками та членами комітету, що відбулася у стінах Верховної Ради напередодні Дня усиновлення, яке традиційно відзначається 30 вересня, зібралися ті, хто взяв у свою сім'ю сироту, створив дитячий будинок сімейного типу.

Вітович І. Украдене майбутнє: 12 тисяч дітей у світі вбито або поранено в конфліктах за 2018 рік / І. Вітович // Україна молода. – 2019. – 31 лип., № 84. – Режим доступу: <https://www.umoloda.kiev.ua/number/3488/2006/135684/>

Торік під час збройних конфліктів у всьому світі було вбито або поранено 12 тисяч дітей. Загалом ООН зафіксувала 24 тисячі «тяжких порушень» проти малолітніх, серед яких також - використання дітей як солдатів, сексуальне насильство, викрадення, атаки на школи та госпіталі. Як зазначається у звіті, кількість порушень з боку неурядових озброєних груп залишається незмінною, водночас спостерігається збільшення кількості порушень з боку урядів і урядових сил.

Миколюк О. Дитяча юстиція : громадськість та фахівці розробили рекомендації для вдосконалення ювенального правосуддя / О. Миколюк // День. – 2019. – 13–14 вер., № 166–167.

– С. 18. – Режим доступу:
<https://day.kyiv.ua/uk/article/cuspilstvo/dytyacha-yustyciya>

Реформа системи допомоги дітям, які опинилися в конфлікті чи контакті з законом (свідки, жертви злочину), потребує продовження. Фахівці кажуть, що в українському правосудді має бути розуміння відмінності підходу в процедурі щодо дорослого і дитини. Чинний процесуальний кодекс передбачає підготовку спеціальних суддів і слідчих, які працюватимуть з дітьми. «Сьогодні в Україні реформується система судочинства, поліція. Яким чином у цих перетвореннях дотримуються права та інтереси дітей у сфері правосуддя?

Кирпа І. Насилля над окупованими: ситуація з порушенням прав людини у Криму лишається кричущою/ І. Кирпа // Україна молода. – 2020. – 14–15 лют., № 17. – С. 2. – Режим доступу:
<https://umoloda.kyiv.ua/number/3566/2006/143325>

Станом на 1 січня 2014 року в Криму перебувало 4 тисячі 323 дитини-сироти та позбавлені батьківського піклування і ще 670 – у Севастополі. Їх досі нікому доставити на підконтрольну урядові України територію, тобто вони не можуть реалізувати право на українське громадянство та автоматично стають громадянами рф.